U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **J. R.,** zastoupeného JUDr. Václavou Baudišovou, advokátkou se sídlem Tusarova 15, Praha 7, proti žalovanému: **Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu,** se sídlem Nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 4. 2016, čj. 4749/2016-EKO, o žalobcově námitce podjatosti soudců JUDr. Slavomíra Nováka a JUDr. Hany Pipkové,

takto:

Soudci Městského soudu v Praze JUDr. Slavomír Novák a JUDr. Hana Pipková **nejsou vyloučeni** z projednání a rozhodnutí věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 8 A 104/2016.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobou podanou k Městskému soudu v Praze se žalobce domáhal zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým žalovaný zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí Ministerstva obrany ze dne 27. 2. 2015, čj. 262002353/12/2015-7542, kterým ministerstvo zamítlo žádost žalobce o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu dle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu (dále „zákon č. 262/2011 Sb.").

[2] Městský soud dne 9. 8. 2016 poučil žalobce o složení senátu a o možnosti podat námitku podjatosti. Přípisem ze dne 11. 8. 2016 žalobce vznesl námitku podjatosti soudců JUDr. Slavomíra Nováka a JUDr. Hany Pipkové. V námitce uvedl, že oba soudci jsou uvedeni na seznamu soudců – bývalých členů KSČ. Podle žalobce zakládá tato skutečnost důvod pochybovat o jejich nepodjatosti, a to se zřetelem na poměr k věci a k žalobci. Předmětem řízení je totiž protikomunistická činnost žalobce podle zákona č. 262/2011 Sb., kterou soudci mají nezávisle a nestranně zhodnotit. Toto objektivní zhodnocení je u daných soudců bez dalšího vyloučeno pro jejich někdejší členství v KSČ. Protože podle § 8 odst. 1 s. ř. s. stačí pouhá pochybnost o nepodjatosti soudce, není třeba vzhledem k členství obou soudců v KSČ uvádět další konkrétní důvody podjatosti.

[3] Soudci JUDr. Novák i JUDr. Pipková shodně prohlásili, že nemají žádný poměr k věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 8 A 104/2016, ani k jejím účastníkům nebo jejich zástupcům; rovněž se nepodíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení.

[4] Institut soudce vychází z premisy nezaujatosti a nestrannosti a jako takový tvoří pilíř demokratické společnosti. Proto vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí věci postupem podle § 8 odst. 1 s. ř. s. lze jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů (blíže k tomu viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, čj. Nao 19/2003 – 16).

[5] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu vyplývá, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti soudce o jeho nezaujatosti v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o nepodjatosti konkrétního soudce; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které vedou k subjektivním pochybnostem soudce. Platí však, že k vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude moci, nebo schopen, nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, N 98/23 SbNU 11). Podjatost soudce totiž zcela nepochybně zasahuje do ústavního principu zákonného soudce.

[6] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci „*vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*“ Z citovaného ustanovení vyplývají dva důvody pro vyloučení soudce. Důvod vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci, na níž měl podíl v předchozím správním či soudním řízení, spočívá podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 9. 2004, čj. Nao 13/2004 - 54, č. 433/2005 Sb. NSS, ve „*vyjádření principu instanční oddělenosti řízení před jednotlivými funkčně příslušnými soudy jako záruky vnitřní oddělenosti soudní soustavy, a tím i práva každého na spravedlivý proces*“. Dále je důvodem pro vyloučení soudce taková míra osobního vztahu k účastníkům či projednávané věci, která zavdává důvod k pochybnostem o nepodjatosti soudce.

[7] Podle žalobce je dán důvod pochybovat o podjatosti soudců JUDr. Nováka a JUDr. Pipkové, neboť oba byli za minulého režimu členy Komunistické strany Československa (KSČ) a posuzovaný případ se týká protikomunistické činnosti žalobce za minulého režimu podle zákona č. 262/2011 Sb. Podle žalobce není potřeba za těchto okolností uvádět konkrétní okolnosti svědčící o možné podjatosti obou soudců, neboť je z povahy věci vyloučeno, aby soudci s komunistickou minulostí dokázali jeho případ objektivně a nestranně posoudit. Nejvyšší správní soud žalobci nepřisvědčil.

[8] Ústavní soud se ve své judikatuře opakovaně zabýval tím, zda členství soudce v KSČ před 17. 11. 1989 samo o sobě zavdává důvod pochybovat o soudcově nepodjatosti při projednávání a rozhodování kauz, které mají původ v křivdách způsobených komunistickým režimem. V usnesení ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. IV. ÚS 682/09, Ústavní soud zdůraznil, že *„otázku, kdo není oprávněn zastávat určitou funkci v souvislosti se svou činností za minulého režimu, řeší zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů. Uvedený zákon zakotvuje princip, podle nějž prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího procesu. Míru nezávislosti soudce (např. i s ohledem na jeho bývalé angažmá v KSČ) je tudíž nutno posuzovat v každém případě s přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem. Podle názoru Ústavního soudu nelze z bývalého členství určité osoby v KSČ bez dalšího dovozovat, že by nemohla nezaujatě posoudit restituční případy, byť jde o případy, které mají - stěžovatelovými slovy - původ v zločinech komunismu“*. Na základě totožné argumentace Ústavní soud dovodil v dalším usnesení ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 2336/08, že ani případné někdejší členství soudkyň příslušného senátu odvolacího soudu v předlistopadové KSČ nepředstavuje bez dalšího překážku jejich účasti na rozhodování o žalobě na ochranu osobnosti, týkající se tvrzených aktivit žalobkyně v rámci justice před rokem 1989.

[9] K obdobnému závěru dospěl Ústavní soud také v nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, ve vztahu k soudci, který byl členem KSČ ke dni 17. 11. 1989 a který měl rozhodovat o poskytování informací o takovém členství jiného soudce. Ani v tomto případě Ústavní soud nepovažoval soudce za vyloučeného za všech okolností, nýbrž odkázal na usnesení sp. zn. III. ÚS 2336/08 a uvedl, že případný závěr o podjatosti závisí na existenci vlastního konkrétně definovaného zájmu na výsledku řízení. Tento zájem spočíval v odkazované věci v tom, že pokud soudce uloží správnímu orgánu poskytnout údaje o členství v KSČ, mohl by správní orgán v důsledku takového rozhodnutí v budoucnu informovat i o soudcově vlastním členství v této straně.

[10] Ústavní soud však v nálezu sp. zn. I. ÚS 517/10 neuvedl žádné další důvody podjatosti soudce, který byl členem KSČ k datu 17. 11. 1989. Rovněž nevymezil žádný okruh věcí projednávaných obecnými soudy, v nichž by tito soudci byli vyloučeni z rozhodovacího procesu. Za dosavadního stavu judikatury Ústavního soudu tedy platí, že soudce, který byl ke dni 17. 11. 1989 členem KSČ, je vyloučen z projednávání a rozhodnutí jen takové věci související s předchozím komunistickým režimem, v níž by se mohlo jednat o rozhodnutí ve vlastní věci v budoucnu a v níž by tak mohlo dojít k porušení zásady *nemo est iudex in causa sua*. Tento závěr přejal i Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 18. 1. 2011, čj. Na 102/2010 – 129.

[11] Ze shora citované judikatury vyplývá, že členství soudce v KSČ před listopadem roku 1989 samo o sobě nezakládá důvod pochybovat o jeho podjatosti, a to ani v kauzách, které se týkají vyrovnání s předchozím komunistickým režimem. Aby mohl být soudce v takové kauze vyloučen pro podjatost, je třeba tvrdit a prokázat, že vedle samotného členství v KSČ zde existují i další závažné okolnosti, které zavdávají důvod pochybovat o soudcově nepodjatosti (např. osobní a konkrétně určený zájem soudce na výsledku řízení). Námitka podjatosti vznesená v nyní posuzované věci se však zakládala výhradně na členství JUDr. Nováka a JUDr. Pipkové v předlistopadové KSČ a žalobce neuvedl žádné další okolnosti, které by nasvědčovaly možné podjatosti uvedených soudců. Takové okolnosti neplynou ani z vyjádření dotčených soudců či ze soudního spisu, a nevyšly ani jinak najevo. Nejvyšší správní soud proto neshledal námitku podjatosti důvodnou.

[12] Pro úplnost soud konstatuje, že ze soudního spisu, z námitky podjatosti ani z vyjádření námitkou dotčených soudců nevyplývá, že by se podíleli na projednávání a rozhodování věci v předchozím správním či soudním řízení. Není tudíž dán ani druhý ze zákonných důvodů pro vyloučení soudce z projednávání věci podle § 8 odst. 1 s. ř. s.

[13] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud rozhodl, že soudci Městského soudu v Praze JUDr. Slavomír Novák a JUDr. Hana Pipková nejsou vyloučeni z projednání a rozhodnutí věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 8 A 104/2016.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. září 2016

Mgr. David Hipšr
předseda senátu